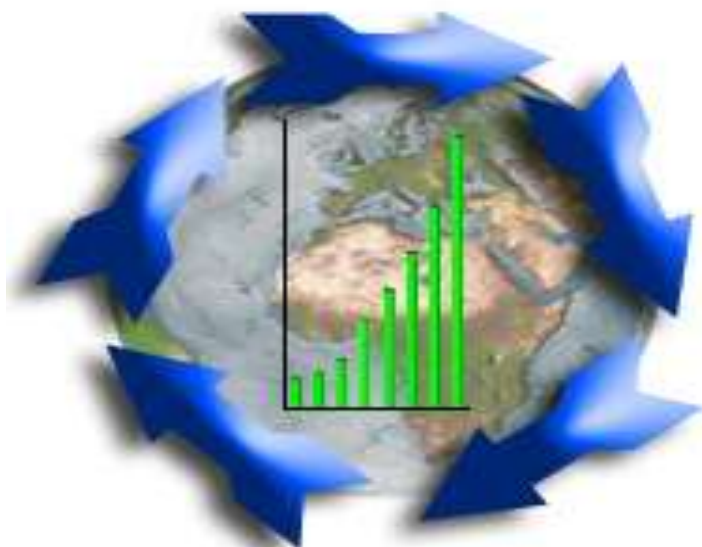

KONKURENTNOST 2011.-2012.

Bosna i Hercegovina

Sarajevo, oktobar 2011.god

SADRŽAJ:

UVOD	3
DEFINISANJE KONKURENTNOSTI	4
KONKURENTNOST PREMA WEF.....	5
Prvi stub: Institucije	5
Drugi stub: Infrastruktura	6
Treći stub: Makroekonomska stabilnost.....	6
Četvrti stub: Zdravstvo i osnovno obrazovanje.....	6
Peti stub: Visoko obrazovanje i stručna obuka	7
Šesti stub: Efikasnost tržišta roba.....	7
Sedmi stub: Efikasnost tržišta rada	7
Osmi stub: Razvoj finansijskog tržišta.	8
Deveti stub: Tehnološka spremnost	8
Deseti stup: Veličina tržišta.....	8
Jedanaesti stub: Poslovna sofisticiranost	9
Dvanaesti stub: Inovativnost.....	9
FAZE RAZVOJA I KONKURENTNOST	10
ODRŽIVA KONKURENTNOST.....	11
BIH I ZEMLJE OKRUŽENJA - KONKURENTNOST 2011.-2012.	14
BOSNA I HERCEGOVINA – TABELARNI PRIKAZ INDIKATORA	17

UVOD

Izveštaj o globalnoj konkurentnosti je najbolja procjena konkurentnosti nacionalnih ekonomija. Predstavlja koristan portret privrednog okruženja i sposobnost država da dostignu održive nivoe prosperiteta i rasta.

Izveštaj o globalnoj konkurentnosti 2011-2012¹ nastaje u središtu višestrukih izazova globalne ekonomije. Poslije brojnih teških godina, oporavak od ekonomskih kriza uslovno nastaje, mada nejednako raspoređeno: većina svijeta u razvoju još uvijek vidi relativno jak rast, dok mnoge napredne ekonomije nastavljaju sa iskustvom sporog oporavka, stalne nezaposlenosti i finansijske ranjivosti, bez jasnog vidika za poboljšanje. Dodatno, rastuće cijene robe smanjuju kupovnu moć potrošača i usporavaju oporavak.

Kreatori politika se bore da pronađu načine kako bi upravljali sadašnjim ekonomskim događajima i pripremili svoje ekonomije za složeno globalno okruženje.

Svjetski ekonomski forum, više od tri decenije, obezbjeđuje detaljnu procjenu produktivnog potencijala država širom svijeta. Izveštaj doprinosi razumjevanju ključnih faktora koje određuju ekonomski rast, pomažu da se objasni zašto su neke zemlje više uspješne od drugih, pogotovo kod povećanja nivoa prihoda.

Ovogodišnji Izveštaj obuhvata rekordan broj od 142 ekonomije, i ovo je najobuhvatnija procjena ove vrste. Sadrži detaljni profil svake ekonomije i tabele sa podacima globalnog rangiranja od preko 100 indikatora.

Ove godine Sjedinjene američke države su pale na peto mjesto, a prošle godine su bile na drugom mjestu. Vođstvo su preuzeli Singapur i Švedska. Republika Kina je nastavila sa rastom i zabilježena su poboljšanja u nekoliko drugih azijskih zemalja. Njemačka je na šestom mjestu. Švicarska je najviše rangirana zemlja.

¹ The Global Competitiveness Report 2011-2012, World Economic Forum

DEFINISANJE KONKURENTNOSTI

Konkurencija ili tržišna utakmica je osnovni regulator tržišta. Iako neki teoretičari smatraju da konkurentnost nije ništa drugo do mjerenje bogatstva društva zaobilaznim putem, vrlo je važno da ona doprinosi inovativnosti, poslovanju i ukupnom ekonomskom rastu. Međutim ako je slaba konkurentnost na tržištu onda i nacionalna ekonomija trpi. Ovo obično vodi ka protekcionizmu, netransparentnim državnim dotacijama i barijerama za ulazak na tržište.

Jačanje produktivnosti i opšte konkurentnosti mora biti osnovna ideja u provođenju ekonomske politike. Jedino hitne i dobro usmjerene politike unapređenja nacionalne konkurentnosti mogu osigurati željeni put razvoju i ukupnom društvenom blagostanju. Te politike moraju biti sveobuhvatne i usmjerene prema podizanju konkurentnosti.

Na konkurentnost neke zemlje utiču mnogi direktni i indirektni faktori, ali od svega je najvažnija konkurentnost preduzeća jer su one nosioci privrednog razvoja. Zbog ovoga, preduzeća su stavljena u prvi plan u odnosu na mnoge indikatore koji karakterišu makroekonomiju. Naravno ne smije se zapostaviti ni to okruženje koje može da utiče na konkurentnost jednog privrednog sektora.

Faktori koji utiču na konkurentnost su: visoki troškovi poslovanja, veliko opterećenje, veliki javni dug, slaba ukupna konkurencija koja ne podstiče preduzeća na inovacije i konkurentnost, neregulisan sistem zaštite okoline i upravljanja otpadom, kvalitetna odnosno nekvalitetna saobraćajna infrastruktura, teškoće u likvidaciji preduzeća, neusklađeno zakonodavstvo, slabosti u javnoj upravi itd.

Najveće smetnje konkurentnosti su smetnje koje uzrokuju državne odnosno lokalne vlasti, a ne sama preduzeća. Smetnje može stvoriti poslovni subjekt ali uvijek postoji država koja može intervenisati. Kada se govori o klasičnim smetnjama onda institucije najčešće stoje iza sledećeg: horizontalna ograničenja, vertikalna ograničenja i zloupotrebe državne dominacije. Horizontalna ograničenja se ogledaju kroz fiksiranje nabavnih i prodajnih cijena, podjele tržišta resursa i dobara, limitiranje ili kontrolisanje istraživanja i razvoja, proizvodnje i marketinga. Vertikalna ograničenja su u vidu dugoročnih ekskluzivnih ugovora. Na konkurentnost posebno mogu uticati nacionalni interesi, ex ante kontrola cijena, (legalni) monopol, konkurentnost između samih institucija, netransparentna politika državne pomoći i višak zaštite konkurentnosti odnosno višak propisa.

KONKURENTNOST PREMA WEF²

Od 2005. godine, Svjetski ekonomski forum bazirao je analizu konkurentnosti na Indeksu globalne konkurentnosti (GCI-Global Competitiveness Index), veoma obuhvatnom indeksu, koji obuhvata mikro i makroekonomske temelje nacionalne konkurentnosti.

Konkurentnost se definiše kao set institucija, politika, i faktora koji određuju nivo produktivnosti jedne zemlje.

Odrednice konkurentnosti su brojne i kompleksne. Ekonomisti su dugo nastojali razumjeti ono što određuje bogatstvo države. Naglasak na ulaganja u fizički kapital i infrastrukturu proširio se u novije vrijeme na ostale mehanizme kao što su obrazovanje i stručna obuka, tehnološka spremnost (je li stvorena unutar zemlje ili usvojena iz inostranstva), makroekonomska stabilnost, dobro upravljanje, vladavine prava, transparentnost i dobro funkcionisanje institucija, sofisticiranost preduzeća, uslovi potražnje, veličina tržišta, i mnoge druge.

Pretpostavlja se da svaki od njih počiva na čvrstim teorijskim osnovama. GCI prati različite komponente, koje ulaze u jedan složeni koncept koji zovemo konkurentnost.

Sve komponente konkurentnosti grupišu se u 12 stubova konkurentnosti:

- 1) Institucije
- 2) Infrastruktura
- 3) Makroekonomsko okruženje
- 4) Zdravstvo i osnovno obrazovanje
- 5) Visoko obrazovanje i stručna obuka
- 6) Efikasnost tržišta roba
- 7) Efikasnost tržišta rada
- 8) Razvoj finansijskog tržišta
- 9) Tehnološka spremnost
- 10) Veličina tržišta
- 11) Poslovna sofisticiranost
- 12) Inovativnost

Što se tiče vremenskog perioda, GCI uzima u obzir i kratkoročni i dugoročni vremenski period. Neki od stubova su dugoročni i bitni su za perspektivu održivosti.

Prvi stub: Institucije

Institucionalno okruženje je određeno zakonskim i administrativnim okvirom unutar kojeg pojedinci, preduzeća i vlade utiču jedni na druge kako bi stvorili prihod i bogatstvo u ekonomiji. Važnost solidnog institucionalnog okruženja posebno se pokazala u vrijeme krize povećavajući direktnu ulogu države u ekonomijama mnogih zemalja.

Kvalitet institucija čvrsto je vezan za konkurentnost i rast. One utiču na investicione odluke i organizaciju proizvodnje i igraju glavnu ulogu na način u kojem društva distribuiraju prednost i snose troškove razvojnih strategija i politika. Na primjer, vlasnici zemlje, dionica u preduzećima, intelektualnog vlasništva zbog nesigurnosti nisu voljni da investiraju u poboljšanje i održavanje njihovog vlasništva i

² World Economic Forum

prava. Ispravno upravljanje javnim finansijama je također značajno za osiguravanje povjerenja u nacionalno poslovno okruženje. Pored javnih institucija, privatne ustanove također su važan element u procesu stvaranja bogatstva. Nedavna globalna finansijska kriza, uz brojne korporativne skandale, naglasila je relevantnost računovodstvenih, revizijskih standarda i izvještavanja te transparentnosti informacija. Na taj način sprječavaju se prijevare i loše upravljanje, a osigurava održavanje povjerenja i investitora i potrošača.

Drugi stub: Infrastruktura

Opsežna i efikasna infrastruktura je osnov konkurentnosti. Ona je bitna za osiguranje efikasnog ekonomskog funkcionisanja, kao što je i važno determinisanje faktora lokalnih ekonomskih aktivnosti i vrsta aktivnosti i sektora koji mogu razviti posebno ekonomiju. Dobro razvijena infrastruktura smanjuje efekte udaljenosti između regija što rezultira integriranjem nacionalnih tržišta i povezivanjem uz male troškove na tržištima u drugim zemljama i regijama. Pored toga kvalitetna i opsežna infrastukturna mreža značajno utiče na ekonomski rast i smanjuje dohodovne nejednakosti i siromaštvo. S tim u vezi, dobro razvijena transportna i komunikaciona infrastukturna mreža je preduslov za sposobnost manje razvijenih zajednica da povežu osnovne ekonomske aktivnosti i usluge.

Efikasan način transporta roba, ljudi i usluga, kao što su dobri putevi, željeznice, luke, aviotransport, omogućavaju poduzetnicima da blagovremeno plasiraju svoje robe i usluge na tržište, i pružaju mogućnost olakšanog kretanja radnika do najpogodnijih

radnih mjesta. Ekonomije takođe zavise i od dobre snabdjevenosti električnom energijom kao i od telekomunikacione mreže.

Treći stub: Makroekonomska stabilnost

Stabilnost makroekonomskog okruženja je važna za poslovanje a takođe je važna za ukupnu konkurentnost zemlje. Sama makroekonomska stabilnost ne može povećati produktivnost zemlje ali istovremeno i makroekonomski poremećaj šteti ekonomiji. Države ne mogu obezbjediti efektivne usluge ako plaćaju visoke kamate na dugove iz prošlosti. Uzastopan fiskalni deficit ograničava sposobnost države da u budućnosti reaguju na poslovne cikluse. Preduzeća ne mogu raditi efikasno uz nekontrolisane stope inflacije. Sve u svemu, privreda ne može rasti na održiv način, ako nema stabilno makroekonomsko okruženje. Važno je napomenuti da se ovaj stub fokusira samo na makroekonomsku stabilnost, tako da javni računi kojim upravlja država nisu direktno uzeti u obzir.

Četvrti stub: Zdravstvo i osnovno obrazovanje

Zdrava radna snaga je bitna za konkurentnost i produktivnost jedne zemlje. Bolesni radnici nisu u mogućnosti iskoristiti svoj potencijal i to vodi niskoj produktivnosti. Oskudno zdravlje vodi do značajnih troškova poslovanja, jer su bolesni radnici često odsutni ili je njihov rad neefikasan. Investiranje u pružanje zdravstvenih usluga koliko je moralno, toliko je i ključno za čistu ekonomiju.

Pored zdravlja za ovaj stub veoma je važan obim i kvalitet osnovnog obrazovanja koje je stanovništvo steklo. Osnovno obrazovanje

povećava efikasnost svih pojedinačnih radnika. Međutim, radnici koji imaju mali nivo stečenog obrazovanja mogu obavljati samo fizički posao i mnogo teže se prilagoditi na napredne proizvodne procese i tehnologije. Manjak osnovnog obrazovanja može ograničavati poslovni razvoj, tako da je preduzećima veoma teško da unaprijede proizvodnju.

Peti stub: Visoko obrazovanje i stručna obuka

Kvalitetno visoko obrazovanje i stručne obuke su presudni za one ekonomije koje žele da unaprijede jednostavne proizvodne procese i proizvode. Današnja ekonomska globalizacija zahtijeva da ekonomije stvaraju fondove dobro educiranih radnika koji su u stanju da se prilagode rapidnim promjenama u okruženju. Ovaj stub mjeri upis učenika u srednje i visoko obrazovanje kao i kvalitet edukacije procijenjen od poslovnih zajednica. Stepenn stručne obuke kadrova uzet je takođe u razmatranje zbog važnosti struke i kontinuirane obuke u poslu, (koja je zanemarivana u mnogim ekonomijama), koja će obezbjediti konstantno unapređenje vještina radnika i prilagoditi potrebama razvijene ekonomije.

Šesti stub: Efikasnost tržišta roba

Zemlje sa efikasnim tržištem roba su u dobroj poziciji jer mogu da proizvode niz proizvoda i usluga koji odgovara uslovima ponude i potražnje, a takođe su u mogućnosti da trguju sa tim robama. Zdravo konkurentno tržište, kako strano tako i domaće je važno u postizanju tržišne efikasnosti, poslovne produktivnosti, i omogućuje da najefikasnije firme proizvode

robe koje se traže na tržištu. Da bi se ostvarile najbolje mogućnosti za razmjenu roba u okruženju potreban je minimum državne intervencije kako ne bi ometala poslovne aktivnosti. Na primjer, opterećenost porezima, restriktivni i diskriminatorni propisi direktnih stranih investicija, ometaju i konkurentnost i međunarodnu trgovinu. Ekonomski zastoj koji ima za posljedice pad trgovine i rast nezaposlenosti, povećava pritisak države da usvoji mjere za zaštitu domaćih preduzeća i poslovanja. Ipak limitiranje ukupne trgovine ne samo da bi povećalo trenutni pad, već bi u dužem roku to smanjilo rast, posebno u zemljama u razvoju.

Efikasnost tržišta zavisi takođe od ponude uslova kao što je orijentacija potrošača i sofisticiranost kupca. Iz kulturalnih razloga, kupci u nekim zemljama mogu biti zahtjevniji nego u drugim. Ovo može stvoriti značajnu konkurentnu prednost, jer inovativni i orijentirani kupci daju snagu preduzećima da budu djelotvorniji na tržištu.

Sedmi stub: Efikasnost tržišta rada

Efikasnost i fleksibilnost tržišta rada su presudni za osiguravanje da se radnici najefikasnije iskoriste u privredi uz uslov da tržište potiče radnike da ulože najveće napore u svoj posao. Tržište rada stoga mora biti fleksibilno za brzo pomjeranje radnika iz jedne privredne aktivnosti u drugu uz male troškove, kako bi se omogućile zarade bez mnogo socijalnih nemira. Efikasna tržišta rada moraju takođe osigurati jasan odnos između podsticanja radnika i ulaganja njihovog napora, kao i najbolju upotrebu raspoloživih snaga, koje uključuje

ravnopravnost žena i muškaraca u poslovnom okruženju.

Osmi stub: Razvoj finansijskog tržišta.

Trenutna ekonomska kriza je u središtu pažnje. Dobro funkcionisanje finansijskog sektora ima značajnu ulogu i za privredne aktivnosti. Efikasan finansijski sektor alokira sredstva građana kao i ona koja ulaze iz inostranstva za njihovo najproduktivnije korištenje u privredi. To kanališe sredstva na one poduzetničke ili investicijske projekte od kojih se očekuju najviše stope povrata. Temeljita i pravilna procjena rizika je stoga od ključne važnosti. Poslovno investiranje je presudno za produktivnost. Međutim, ekonomije zahtijevaju sofisticirana finansijska tržišta koja mogu omogućiti da kapital postane dostupan za ulaganja u privatni sektor kao i omogućiti pristup kreditima iz jakog bankarskog sektora, dobro regulisanu razmjenu vrijednosnica, kapitala i dr. Da bi ispunio sve ove funkcije, bankarski sektor mora biti pouzdan i transparentan, te, kao što je nedavno postalo jasno, finansijska tržišta trebaju odgovarajući propis za zaštitu investitora i drugih učesnika u privredi uopšte.

Deveti stub: Tehnološka spremnost

Ovaj stub mjeri agilnost s kojom privreda usvaja postojeće tehnologije za poboljšanje produktivnosti svojih industrija. U današnjem globaliziranom svijetu, tehnologija sve više postaje važan element za napredak i konkurentnost. Osobito, informacijske i komunikacijske tehnologije (ICT) su se razvile u "opšte namjenske tehnologije" našeg vremena, s obzirom na značajno širenje u drugim ekonomskim

sektorima i njihove uloge kao efikasne infrastrukture za komercijalne transakcije. Međutim, pristup i upotreba ICT uključeni su u stub kao bitne ekonomske komponente ukupnog nivoa tehnološke spremnosti. U tom kontekstu, nebitno je za konkurentnost da li je korištena tehnologija razvijena unutar ili izvan nacionalnih granica. Glavni cilj je da preduzeća koja djeluju u zemlji imaju pristup do naprednih proizvoda i šematskih planova, te sposobnost da ih koriste. Među glavnim izvorima stranih tehnologija, direktne strane investicije (FDI) često igraju ključnu ulogu. Važno je napomenuti, da na nivou tehnologije koja je na raspolaganju preduzeću, treba razlikovati sposobnost zemlje za inovacije i proširenje naučnih granica. Ovo je razlog zašto su odvojene tehnološka spremnost od inovacija, koje su posebno obrađene u 12-tom stubu.

Deseti stub: Veličina tržišta

Veličina tržišta utječe na produktivnost, jer velika tržišta omogućuju preduzećima da iskoriste ekonomije obima. Tradicionalno, tržišta koja su na raspolaganju firmama su ograničena državnim granicama. U eri globalizacije, međunarodna tržišta postala su zamjena za domaća tržišta, a posebno za male zemlje. Dokazano je da je otvorenost trgovine pozitivno povezana s rastom. Čak i ako neko novije istraživanje baca sumnju na to, opšti osjećaj je da trgovina ima pozitivan učinak na rast, posebno za zemlje s malim domaćim tržištima. U trenutno velikoj međuovisnosti svijeta, oporavak od sadašnje recesije zahtijevaće da države povećavaju količinu robe koju kupuju jedne od drugih, postižući tako veću potražnju. Daljnje

smanjivanje barijera u trgovini će podržati ovaj proces.

Jedanaesti stub: Poslovna sofisticiranost

Poslovna sofisticiranost je bitna za veću efikasnost u proizvodnji roba i usluga. To opet vodi do povećanja produktivnosti, koja jača konkurentnost države. Poslovna sofisticiranost brine o kvalitetu cjelokupne poslovne mreže zemlje kao i kvalitetu pojedinih kompanija i strategija. To je posebno važno za zemlje u poodmakloj fazi razvoja, kada su osnovni izvori poboljšanja produktivnosti poprilično iscrpljeni. Kvalitet poslovnih mreža i prateće industrije, važan je iz različitih razloga. Kada su preduzeća i dobavljači iz pojedinih sektora međusobno povezani u geografski najbliže grupe ("Klastere"), pojačana je djelotvornost, stvorene su veće mogućnosti za inovacije, a smanjene su prepreke za ulazak novih kompanija. Pojedinačne aktivnosti i strategije preduzeća (branding, marketing, jedinstvena proizvodnja i profinjenost proizvoda), mogu dovesti do sofisticiranih i modernih poslovnih procesa.

Dvanaesti stub: Inovativnost

Posljednji stub konkurentnosti je inovativnost. Značajan napredak učinjen je na poboljšanju rada institucija, izgradnji infrastrukture, smanjenju makroekonomske nestabilnosti, poboljšanju ljudskog kapitala i produktivnosti rada, kvalitetu finansijskog tržišta kao i tržišta roba. Međutim, dugoročno, životni standard se može poboljšati samo inovacijama. Iako manje razvijene zemlje još uvijek mogu poboljšati svoju produktivnost usvajanjem postojećih tehnologija ili napraviti poboljšanja u drugim

područjima, za one koji su dostigli stepen razvoja vođen inovacijama, to više nije dovoljno da se poveća produktivnost. Preduzeća u tim zemljama moraju stvoriti i razviti vrhunske proizvode i procese za održavanje konkurentskih granica. Inovativne aktivnosti podržane su i od javnog i od privatnog sektora. Konkretno, to znači dovoljno ulaganja u istraživanje i razvoj posebno od strane privatnog sektora, prisustvo kvalitetnih naučno - istraživačkih institucija, široka saradnja u istraživanjima između univerziteta i industrije, i zaštitu intelektualnog vlasništva. U ovom kriznom periodu, važno je da se odupre pritiscima na smanjenje izdataka za istraživanje i razvoj kako na privatnom tako i u javnom sektoru jer će se to odraziti na održivi rast u budućnosti.

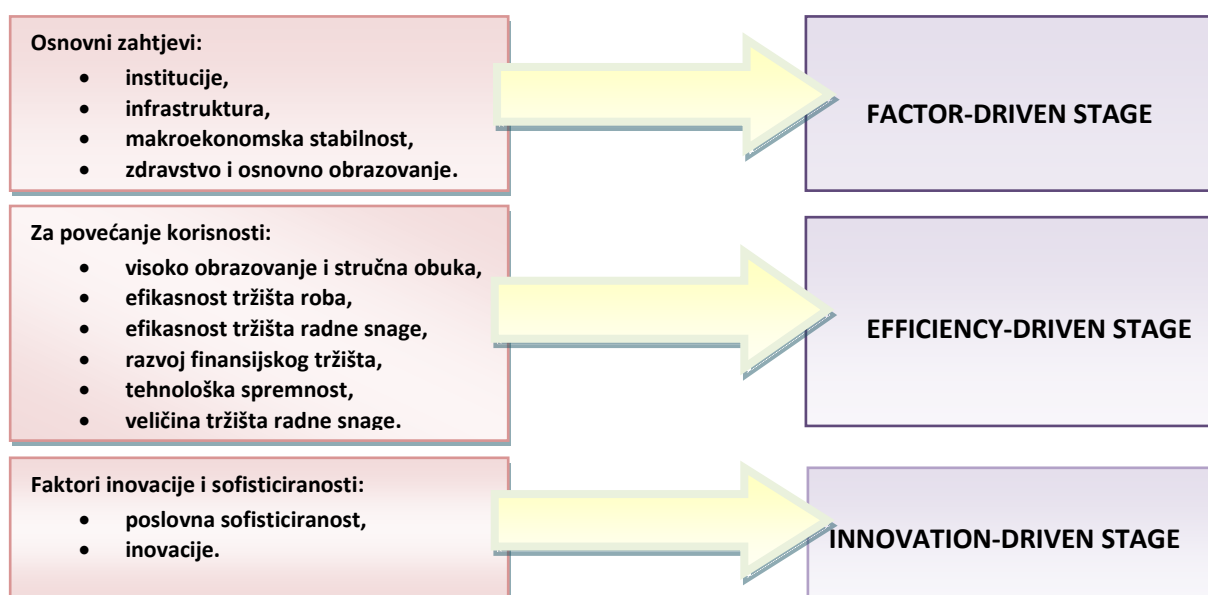
FAZE RAZVOJA I KONKURENTNOST

Prema Indeksu globalne konkurentnosti (GCI) pretpostavka je da zemlje prolaze kroz tri faze razvoja. U prvoj fazi (factor- driven stage) za rast produktivnosti važni su osnovni faktori konkurentnosti: dobro funkcionisanje javnih i privatnih institucija (I stub), dobro razvijena infrastruktura (II stub), stabilan makroekonomski okvir (III stub) i dobra zdrava i pismena radna snaga (IV stub).

Daljim razvojem, zemlje ulaze u drugu fazu (efficiency - driven stage) gdje ostvaruju efikasnije proizvodne procese i rastući kvalitet proizvoda. U ovoj fazi na rast konkurentnosti utiču visoko obrazovanje i stručne obuke (V stub), efikasno tržište roba (VI stub), dobro funkcionisanje tržišta rada (VII stub), sofisticiranost finansijskog tržišta (VIII stub), veliko domaće i inostrano tržište (X stub) i mogućnost iskorištavanja postojećih tehnologija (IX stub).

Konačno, zemlje prelaze u treću fazu (innovation-driven stage) u kojoj je rast produktivnosti i konkurentnosti uslovljen faktorima visoke poslovne sofisticiranosti (XI stub) i inovacijama (XII stub).

Slika 1. FAZE RAZVOJA ³

³ The Global Competitiveness Report 2010-2011, World Economic Forum, page 9

ODRŽIVA KONKURENTNOST

Više od tri decenije, Svjetski ekonomski forum je izučavao koncept konkurentnosti, definisanih kao set institucija, politika i faktora koji određuju produktivnost zemlje. Cilj ovog rada je da obezbijedi alate za identificiranje prednosti u okviru kojih ekonomije mogu povećati održivu konkurentnost.

Posebna pažnja Svjetskog ekonomskog foruma posvećena je na potpunijoj integraciji koncepta održivosti u ovogodišnjem Izvještaju globalne konkurentnosti. Koncept održivosti je predmet pažnje kreatora politika, poslovnih vođa i javnosti. Održivi razvoj može biti široko definisan kao razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnjosti bez kompromiranja mogućnosti budućih generacija.

Indeks održive konkurentnosti (The Sustainable Competitiveness Index – SCI) je uveden u svojoj preliminarnoj verziji. SCI je potrebno računati za elemente koji dugoročno održavaju visok nivo konkurentnosti privrede, društva i okoliša. Posebno, ovaj novi Index obuhvata uglavnom sve elemente koji su već obuhvaćeni GCI, koji su važni i kratkoročno i dugoročno (npr. upravljanje, obrazovanje i zdravstvo, infrastruktura, funkcionisanje tržišta i inovativnost). Ali takođe, integriše brojne dodatne pokazatelje (npr. demografiju, društvenu koheziju i upravljanje okruženjem). Na ovaj način, GCI indeks predstavlja kratkoročni i srednjoročni pogled budućnosti, dok SCI predstavlja dugoročni pogled u trajanju od 20 godina. Takav pristup omogućava da se naglasi veza između konkurentnosti i održivosti.

Kao što slika 2. pokazuje, svih 12 stubova GCI indeksa su sadržane u SCI indeksu. Ali su reorganizovane u okviru od pet slijedećih subindeksa:

- 1) Ljudski kapital
- 2) Tržišni uslovi
- 3) Tehnologija i inovativnost
- 4) Političko okruženje i uslovi
- 5) Prirodno okruženje

Ovom okviru su dodane brojne nove kategorije koje obuhvataju slijedeće dugoročno bitne oblasti:

- 1) Društvena kohezija
- 2) Politika okruženja
- 3) Efikasnost resursa
- 4) Upravljanje obnovljivim resursima
- 5) Pogoršanje okoliša

Slika 2. Indeks održive konkurentnosti

Dok GCI pokriva 142 ekonomije, SCI pokriva 100 ekonomija za koje su prikupljeni podaci. Tabela 1. na strani 12. pokazuje kako se rezultati SCI razlikuju od GCI. Ovo je prvi pokušaj da se prezentira obim u kojem se zemlje pripremaju za njihovu buduću konkurentnost.

Kategorizovane su 100 zemlje u pet potencijalnih grupa :

- (1) zemlje koje su mnogo više nego prema GCI – zemlje koje su 10 ili više mjesta više rangirane u SCI nego GCI,
- (2) one koje su nešto više - između 3 i 9 mjesta više,
- (3) stabilne zemlje - između 2 mjesta više i 2 mjesta niže,
- (4) one koje su nešto niže – između 3 i 9 mjesta niže,
- (5) one koje su mnogo niže - 10 ili više mjesta niže.

Mada su rezultati SCI još uvijek preliminarni, tabela 1. obezbjeđuje opšti pogled nacionalne konkurentnosti uključujući nove faktore održive konkurentnosti. Švicarska veoma dobro kotira prema SCI, kao i GCI. Švicarska je dobro ocjenjena za političke mjere okruženja, upravljanje obnovljivim resursima i efikasno iskorištenim resursima u privredi. Nordijske zemlje su među top 10 rangiranim zemljama u SCI. Kanada je druga zemlja sa krajnjim stabilnim SCI i GCI zbog politike okruženja, efikasnosti resursa i djelomično pokazuje pogoršanje okoliša.

U procjeni SCI i GCI indeksa Japan je takođe stabilan, ali na strani okruženja je nedovoljna efikasnost resursa i pogoršanje prirodnog okoliša, mada su ovi problemi kompenzirani sa dobrom politikom okoliša i dobrim upravljanjem resursa.

Sjedinjene američke države su niže rangirane u SCI indeksu nego GCI zbog relativno slabijeg upravljanja obnovljivim resursima zbog nedovoljne efikasnosti obnovljivih resursa i značajnog nivoa pogoršanja okoliša. Takođe, indeks je niži i zbog nekih faktora socijalne kohezije. Kina je značajno niže rangirana u SCI nego GCI djelomično zbog indikatora okoliša, nedostatak efikasnosti resursa i značajnog pogoršanja okoliša.

Tabela 1. Uticaj održivosti na konkurentnost

GCI 2011–2012 rank*	Country/Economy	GCI rank within the SCI sample ¹	Sustainability impact ²	GCI 2011–2012 rank*	Country/Economy	GCI rank within the SCI sample ¹	Sustainability impact ²
1	Switzerland	1	⇒	64	Latvia	51	↑
2	Singapore	2	⇒	65	Vietnam	52	⇒
3	Sweden	3	⇒	66	Russian Federation	53	↑
4	Finland	4	⇒	67	Peru	54	↗
5	United States	5	↓	68	Colombia	55	↑
6	Germany	6	⇒	71	Jordan	56	↓
7	Netherlands	7	⇒	72	Kazakhstan	57	⇒
8	Denmark	8	⇒	73	Morocco	58	↓
9	Japan	9	⇒	74	Bulgaria	59	⇒
10	United Kingdom	10	↘	75	Philippines	60	↑
12	Canada	11	⇒	76	Croatia	61	↑
15	Belgium	12	↘	78	Albania	62	↑
16	Norway	13	↗	81	Trinidad and Tobago	63	↑
17	Saudi Arabia	14	↓	82	Ukraine	64	⇒
18	France	15	⇒	83	Namibia	65	↗
19	Austria	16	↗	84	Guatemala	66	↗
20	Australia	17	↗	85	Argentina	67	↗
21	Malaysia	18	⇒	86	Honduras	68	⇒
22	Israel	19	↓	87	Algeria	69	↓
24	Korea, Rep.	20	⇒	88	Georgia	70	↗
25	New Zealand	21	↗	89	Lebanon	71	↗
26	China	22	↓	90	Greece	72	↑
27	United Arab Emirates	23	⇒	91	El Salvador	73	↗
29	Ireland	24	↗	92	Armenia	74	↓
31	Chile	25	↗	93	Moldova	75	↓
33	Estonia	26	↗	94	Egypt	76	↘
34	Kuwait	27	↓	96	Mongolia	77	↘
36	Spain	28	⇒	97	Cambodia	78	⇒
39	Thailand	29	↘	98	Syria	79	↓
40	Tunisia	30	↓	100	Bosnia and Herzegovina	80	⇒
41	Poland	31	↘	101	Ecuador	81	↑
43	Italy	32	↓	102	Kenya	82	↑
44	Lithuania	33	↘	103	Bolivia	83	↗
45	Portugal	34	↗	104	Benin	84	⇒
46	Indonesia	35	↘	106	Ethiopia	85	↓
47	Cyprus	36	↑	107	Jamaica	86	↑
48	Hungary	37	↘	108	Bangladesh	87	⇒
49	Panama	38	↗	110	Dominican Republic	88	↑
50	South Africa	39	↓	111	Senegal	89	↘
51	Malta	40	↗	114	Ghana	90	↑
52	Sri Lanka	41	↘	115	Nicaragua	91	↗
53	Brazil	42	↗	116	Cameroon	92	↗
55	Azerbaijan	43	↓	118	Pakistan	93	↘
56	India	44	↓	120	Tanzania	94	↗
57	Slovenia	45	↑	122	Paraguay	95	↗
58	Mexico	46	↘	124	Venezuela	96	↑
59	Turkey	47	↘	126	Kyrgyz Republic	97	⇒
61	Costa Rica	48	↑	127	Nigeria	98	↗
62	Iran, Islamic rep.	49	↓	133	Mozambique	99	⇒
63	Uruguay	50	↑	139	Angola	100	⇒

Samo 100 zemalja je obuhvaćeno sa SCI zbog raspoloživosti podataka.

Više (10 ili više pozicija): ↑

Blago više (3 - 9 pozicija): ↗

Stabilno (više ili niže od 2 ili nekoliko pozicija): ⇒

Blago niže (3 - 9 pozicije): ↘

Niže (10 ili više pozicija): ↓

BIH I ZEMLJE OKRUŽENJA - KONKURENTNOST 2011.-2012.

Kao i prethodnih godina, ovogodišnjem „Top 10“ još uvijek dominiraju europske zemlje, sa Švedskom, Finskom, Danskom, Njemačkom i Holandijom potvrđujući njihovo mjesto među najkonkurentnijim ekonomijama. Singapur nastavlja trend rasta tako da je postao druga najkonkurentnija ekonomija u svijetu, iznad Švedske, dok se Velika Britanija vratila među prvih deset.

U ovogodišnjem Izvještaju o konkurentnosti 2011.-2012. koji je izradio Svjetski ekonomski forum, Švicarska (slika 2.) je na vrhu rang liste i zadržala je prvo mjesto i ove godine. Najznačajnije prednosti zemlje su povezane sa inovacijama, tehnološkom spremnošću i efikasnošću radne snage. Švicarske naučno-istraživačke institucije su u svijetu među najboljim i jaka je saradnja između akademskog i poslovnog sektora, pri čemu kompanije troše velika sredstva na istraživanje i razvoj.

Singapur se popeo za jedno mjesto i sada je na drugom mjestu, tako da je vodeća azijska zemlja. Institucije Singapura su procjenjene kao najbolje u svijetu, i rangirane su na prvom mjestu zbog efikasnosti vlade i nedostatka korupcije.

Sjedinjene američke države su tri mjesta niže u odnosu na prethodnu godinu tj. na petoj poziciji zbog Singapura koji je na drugom i Švedske na trećem mjestu. Nordijske zemlje su i dalje visoko rangirane (Finska na četvrtom, Danska na osmom i Norveška na šesnaestom mjestu). Velika Britanija, poslije pada ranga tokom prethodnih godina bilježi poboljšanje za dva mjesta i ove godine je na 10-oj poziciji.

Njemačka je na šestom mjestu. Narodna Republika Kina koja je na 26 mjestu nastavlja rast tako da je bolja za jedno mjesto i ove godine. Brazil je na 53-om mjestu, Indija na 56-om i Rusija na 66-om. Japan i pored pada za tri mjesta, na visokom je devetom mjestu. I još nekoliko azijskih ekonomija stoje jako dobro, kao što je Hong Kong na 11-om mjestu. U Latinskoj Americi, Čile (31-om mjestu) je najviše rangirana zemlja, praćena sa Panamom (49), Costa Ricom (61) i Brazilom(53).

Slika 3.Rang prvih deset zemalja

Country/Economy	OVERALL INDEX	
	Rank	Score
Switzerland	1	5.74
Singapore	2	5.63
Sweden	3	5.61
Finland	4	5.47
United States	5	5.43
Germany	6	5.41
Netherlands	7	5.41
Denmark	8	5.40
Japan	9	5.40
United Kingdom	10	5.39

Bosna i Hercegovina je ocjenjena sa 3,8 poena od ukupnih 7 čime je zauzela 100. mjesto po konkurentnosti ekonomije. Ovakav plasman je za dva mjesta bolji u odnosu na prethodni izvještaj (slika 3.).

Najveći rast zabilježen je u oblasti zdravstva i osnovnog obrazovanja (sa 89. mjesta prošle na 58. mjesto ove godine), kvaliteta institucija (sa 126. na 109.mjesto) i inovativnosti (sa 120. na 104. mjesto).

Najveći pad pokazatelja zabilježen je u oblastima razvoj finansijskog tržišta (sa 113. na 124.mjesto) i veličina tržišta (sa 93. na 97.mjesto).

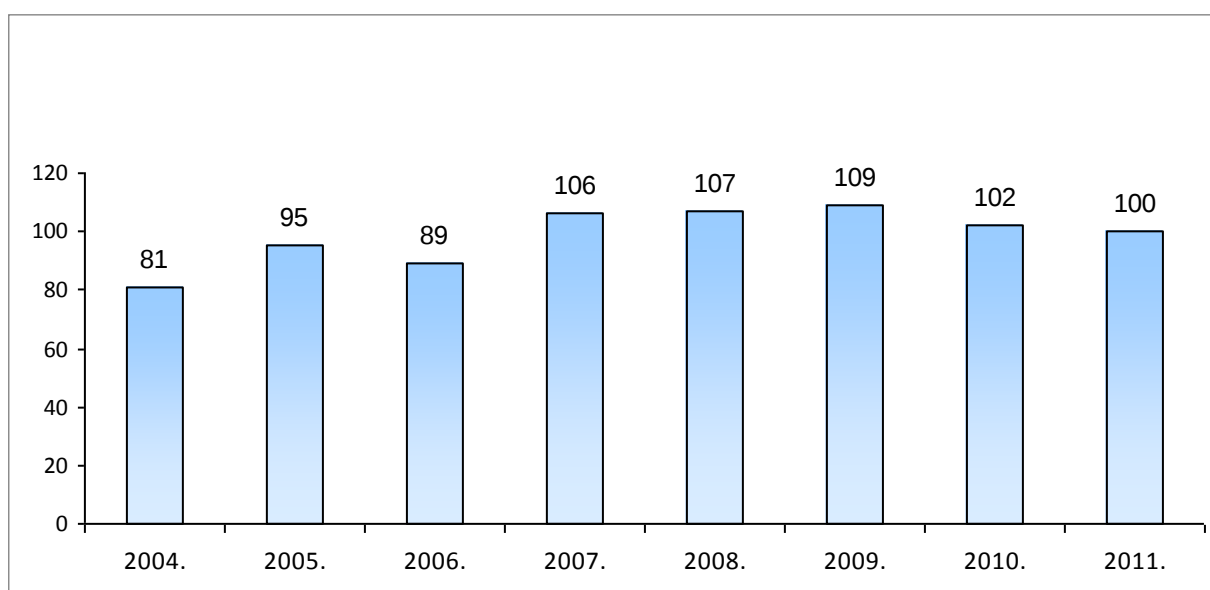
BiH je najlošije ocjenjena u oblasti razvoja finansijskog tržišta (124. mjesto) i efikasnosti tržišta robe (115. mjesto). Oblast razvoja finansijskog tržišta je ove godine loše ocjenjena prvenstveno zbog raspoloživosti finansijskih usluga (126.mjesto), raspoloživosti poduzetničkog kapitala (125.mjesto) i odobrenosti finansijskih sredstava (124.mjesto).

U oblasti efikasnosti tržišta roba loša ocjena je prvenstveno zbog inteziteta lokalne konkurencije (132. mjesto), stepena tržišne dominacije (131. mjesto), broja dana neophodnih za početak poslovanja (124. mjesto), stepena efekta oporezivanja (123.mjesto), troškova poljoprivredne politike (121.mjesto) i broj procedura da se započne poslovanje (119. mjesto).

Najproblematičniji faktori za uspješno obavljanje poslovanja u Bosni i Hercegovini su:

- pristup finansijskim sredstvima,
- visoke porezne stope,
- neefikasna birokratija,
- korupcija.

Slika 3. Rang BiH u periodu 2004.-2011.godine

Što se tiče zemalja bivše Jugoslavije i okruženja, može se reći da su Albanija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska i Srbija ostvarili napredak u odnosu na prošlu godinu, dok Slovenija i Crna Gora bilježe lošije pozicije u odnosu na prethodnu godinu.

Slovenija je zauzela 57. mjesto sa ukupnom ocjenom 4,3 što je lošiji rang u odnosu na prošlu i prethodnu godinu. Crna Gora je rangirana je na 60. mjesto sa prosječnom ocjenom 4,27.

Napredak je ostvarila Albanija koja je sa prosječnom ocjenom 4,06 rangirana je na 78. mjesto.

Hrvatska je zauzela 76. poziciju i bilježi napredak za jedno mjesto. Srbija takođe bilježi napredak za jedno mjesto, dok je Makedonija ostala na istoj poziciji.

Rang BiH i zemalja okruženja prema ukupnom broju rangiranih zemalja

	2001 (75)	2002 (80)	2003 (102)	2004 (104)	2005 (117)	2006 (125)	2007 (131)	2008 (134)	2009 (133)	2010 (139)	2011 (142)
Albanija	-	-	-	-	100	98	109	108	96	88	78
BiH	-	-	-	81	95	89	106	107	109	102	100
Crna Gora	-	-	77	89	80	87	-	65	62	49	60
Hrvatska	-	58	53	61	62	51	57	61	72	77	76
Makedonija	-	-	81	84	85	80	94	89	84	79	79
Slovenija	31	28	31	33	32	33	39	42	37	45	57
Srbija	-	-	77	89	80	87	-	85	93	96	95

BOSNA I HERCEGOVINA – TABELARNI PRIKAZ INDIKATORA

Ključni indikatori 2010.god. :

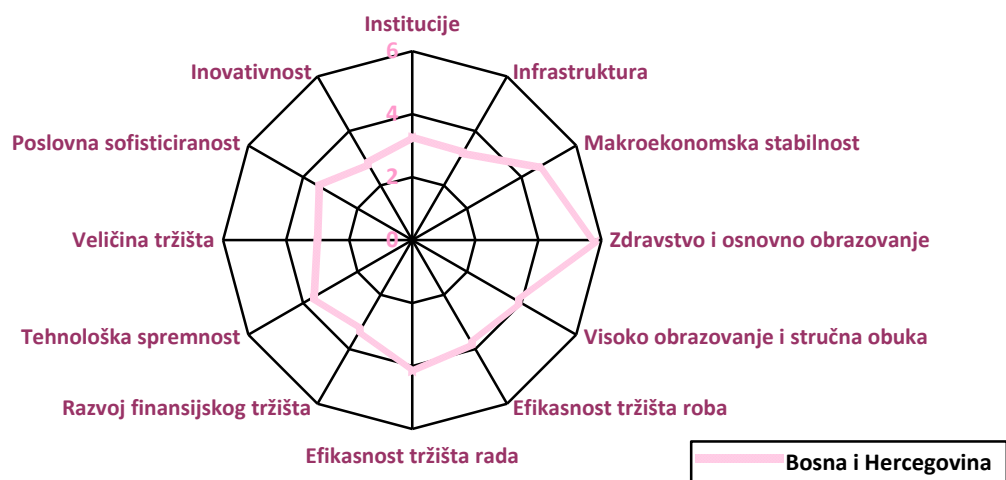
Stanovništvo (u milionima)–3,8
(prisutni)

GDP (u milijardama US\$) – 16,8

GDP per capita (US\$) – 4.319

	Rang	Ocjena
GCI 2011-2012 (ukupno od 142)	100	3,8
GCI 2010-2011 (ukupno od 139)	102	3,7
GCI 2009-2010 (ukupno od 133)	109	3,5
GCI 2008-2009 (ukupno od 134)	107	3,6
GCI 2007-2008 (ukupno od 131)	106	3,6

	Rang 2010-2011 (139)	Ocjena 2010-2011 (1-7)	Rang 2011-2012 (142)	Ocjena 2011-2012 (1-7)	Promjena ranga
Index globalne konkurentnosti (GCI)	102	3,7	100	3,8	2
Osnovni uslovi	98	4,1	92	4,2	6
I stub: Institucije	126	3,1	109	3,3	17
II stub: Infrastruktura	98	3,2	99	3,2	-1
III stub: Makroekonomska stabilnost	81	4,5	78	4,6	3
IV stub: Zdravstvo i osnovno obrazovanje	89	5,4	58	5,8	31
Povećanje efikasnosti	100	3,6	102	3,6	-2
V stub: Visoko obrazovanje i stručna obuka	88	3,8	86	3,9	2
VI stub: Efikasnost tržišta roba	127	3,6	115	3,8	12
VII stub: Efikasnost tržišta rada	94	4,2	85	4,2	9
VIII stub: Razvoj finansijskog tržišta	113	3,5	124	3,3	-11
IX stub: Tehnološka spremnost	85	3,4	73	3,6	12
X stub: Veličina tržišta	93	3,1	97	3,0	-4
Inovativnost i sofisticiranost faktora	120	2,9	108	3,1	12
XI stub: Poslovna sofisticiranost	115	3,3	108	3,4	7
XII stub: Inovativnost	120	2,6	104	2,8	16

Faktori koji najviše ometaju poslovanje u BiH**(%)**

Pristup finasiranju	13,5
Porezne stope	11,8
Neefikasnost državne administracije	11,5
Korupcija	9,2
Porezni propisi	9,1
Vladina nestabilnost/dobri potezi	8,6
Neadekvatno obezbjeđivanje infrastrukture	8,2
Politička nestabilnost	7,5
Kriminal i krađe	6,6
Restriktivni radni propisi	3,6
Oskudna radna etika u državnoj radnoj snazi	2,7
Propisi strane valute	2,5
Neadekvatna educiranost radne snage	2,4
Inflacija	2,1
Oskudna zdravstvena zaštita	0,6
	100

I stub: Institucije

1.	Prava vlasništva	129
2.	Zaštita intelektualne svojine	121
3.	Zloupotreba javnih fondova	75
4.	Povjerenje javnosti prema političarima	74
5.	Neregularna plaćanja i mito	94
6.	Neovisnost pravosuđa	97
7.	Priistranost u donošenju odluka državnih službenika	69
8.	Rasipništvo državne potrošnje	124
9.	Teret državnih propisa	109
10.	Efikasnost pravnog okvira u rješavanju sporova	119
11.	Efikasnost pravnog okvira	109
12.	Transparentnost državne politike	134
13.	Uticaj terorizma na ekonomsko poslovanje	13
14.	Uticaj kriminala i nasilja na ekonomsko poslovanje	89
15.	Organizirani kriminal	110
16.	Pouzdanost policijske službe	68
17.	Etičko ponašanje preduzeća	134
18.	Jačanje revizije i standarda izvještavanja	119
19.	Efikasnost korporativnih zajednica	71
20.	Zaštita manjinskih dioničara	139
21.	Prednost zaštite investitora, (0-10)	77

II stub: Infrastruktura

1.	Kvalitet ukupne infrastrukture	140
2.	Kvalitet puteva	141
3.	Kvalitet željeznica	98
4.	Kvalitet luka	141
5.	Kvalitet avio transporta	138
6.	Raspoloživost sjedala po kilometru	137
7.	Kvalitet ponude električne energije	51
8.	Fiksne telefonske linije	45
9.	Pretplate na mobilne telefone	97

III stub: Makroekonomska stabilnost

1.	Vladin suficit/deficit	82
2.	Stopa državne štednje	108
3.	Inflacija	1
4.	Obim kamatnih stopa	54
5.	Vladin dug	59
6.	Procjena kreditne sposobnosti zemlje	109

IV stub: Zdravlje i osnovno obrazovanje

1.	Uticaj malarije na ekonomsko poslovanje	1
2.	Slučajevi malarije	1
3.	Uticaj tuberkuloze na ekonomsko poslovanje	28
4.	Slučajevi tuberkuloze	72
5.	Uticaj HIV/AIDS na ekonomsko poslovanje	6
6.	Preovladanost HIV	1
7.	Smrtnost djece	60
8.	Životni vijek	52
9.	Kvalitet osnovnog obrazovanja	41
10.	Stopa upisa osnovnog obrazovanja	110

V stub: Visoko obrazovanje i stručna obuka

1.	Upis u srednje škole	60
2.	Upis na fakultete	63
3.	Kvalitet obrazovnog sistema	73
4.	Kvalitet matematičkog i naučnog obrazovanja	41
5.	Kvalitet menadžmenta u školama	71
6.	Pristup internetu u školama	81
7.	Lokalna raspoloživost istraživanju i usluge stručne obuke	122
8.	Obim kadrova za stručnu obuku	137

VI stub: Efikasnost tržišta roba

1.	Intenzitet lokalne konkurencije	132
2.	Stepen tržišne dominacije	131
3.	Efekti antimonopolske politike	110
4.	Stepen i efekti oporezivanja	123
5.	Ukupna stopa poreza	16
6.	Broj procedura za započinjanje biznisa	119
7.	Vrijeme potrebno za započinjanje biznisa	124
8.	Poljoprivredna politika	121
9.	Rasprostranjenost trgovinskih barijera	72
10.	Carinske barijere	65
11.	Rasprostranjenost stranog vlasništva	91
12.	Uticaj propisa poslovanja na direktne strane investicije	120
13.	Teret carinskih procedura	119
14.	Uvoz kao procenat GDP	42
15.	Stepen orijentacije prema kupcu	107
16.	Sofisticiranost kupca	117

VII stub: Efikasnost tržišta rada

1.	Saradnja između rada i poslodavaca	128
2.	Fleksibilnost određivanja plaća	56
3.	Rigidnost zapošljavanja	86
4.	Zapošljavanje i otpuštanje prakse	29
5.	Troškovi otpuštanja	65
6.	Plate i produktivnost	120
7.	Povjerenje u profesionalni menadžment	108
8.	Odliv intelektualaca	126
9.	Udio žena u radnoj snazi	48

VIII stub: Razvoj finansijskog tržišta

1.	Dostupnost finansijskih usluga	126
2.	Odobrenosti finansijskih sredstava	124
3.	Finansiranje kroz udjel lokalnih tržišta	111
4.	Jednostavan pristup kreditima	122
5.	Postojanje rizika za kapital	125
6.	Čvrstoća banaka	122
7.	Propisi zaštite razmjena	123
8.	Registar zakonskih prava (0-10)	76

IX stub: Tehnološka spremnost

1.	Dostupnost najsavremenijih tehnologija	105
2.	Nivo usvajanja tehnologija	107
3.	Direktne strane investicije i transfer tehnologije	117
4.	Internet korisnici	44
5.	Obim internet pretplatnika	51
6.	Internet bandwidth	56

X stub: Veličina tržišta

1.	Index veličine domaćeg tržišta	94
2.	Index veličine inostranog tržišta	96

XI stub: Poslovna sofisticiranost

1.	Obim lokalnih snadbjevača	112
2.	Kvalitet lokalnih snadbjevača	112
3.	Stanje razvojenosti klastera	76
4.	Karakter konkurentske prednosti	107
5.	Procjena širine mreža	105
6.	Kontrola međunarodne distribucije	129
7.	Sofisticiranost proizvodnog procesa	118
8.	Obim marketinga	110
9.	Spremnost povjeravanja nadzora	58

XII stub: Inovativnost

1.	Kapacitet za inovacije	124
2.	Kvalitet institucija za naučno istraživanje	98
3.	Potrošnja kompanija na istraživanje i razvoj	96
4.	Saradnja univerziteta i industrije u oblasti	84
5.	Državne nabavke proizvoda naprednih tehnologija	109
6.	Raspoloživost naučnika i inženjera	68
7.	Korist patenata	90